

מסורת הש"ס

[illegible]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מטר כו' זא
צוטמו הק"ד ומה"ד
ופרנסה כו' ואף על פי
שמוריד בשביל זה מטר
להשביח: (ב) ד"ה כי משמש
כו' שום כי צעולם אלא
באחד מהני לשונות:
(ג) תוב' ד"ה עשר כו'
ואמה כהן שאין שדך עושה
עתה מה שהיה עושה:

הגהות מהר"ב

רנשבורג
[א] רש"י ד"ה כי משמש
וכו' אלא אפי' מתורגם
ארי רנ"ל:

לעזי רענ"י

דולוראנ"ט [דולורין"ט].
שפתיים יגעות.

מוסף רש"י

אלא ויריאו. מגולו (ר"ה)
ג. כדדריש ר"ל. כי גוע,
ממית טעם הוא לדבר,
שלפניו מגולו העדה לפי
שגוע אהרן, שלשון כי בד'
לשונות משמש במקרא,
פעמים בא במקום אם,
פעמים בא במקום לילמא,
שמה, פעמים בא במקום
הוא, שנותן טעם לדבר,
פעמים בא במקום אלא
וקומת את דיבור שלפניו.
ר"ה ג. עיי' וגיטין (צ.).

רבינו חננאל

עשר תעשר. כלומר עשר
הכל שירוב קניין ותעשר
עוד פעמים אחרים.
ואמרין, לא שירי מרוב
הכל, הלא ושבית את תבואת
הארץ. והלויים ויבית את
מזו, שנאמר הביאו את כל
ההקטף ורוב הירק וכוונתי
בזה וכו' / **כתיב**, ואלה
אדם חטףך דרכו ועל ה'
רשע יבוא. כיצד בו
תורה, דכתיב ויביתו איש
לעצמו לאמר מה את
עשה אלוהים לנו. איך
יחתן מטר בזכות יחיד.
שנאמר לתת מטר ארצך
בעתו. רש לקיח מטר
המכא, שאלו הם מטר
ונתני ומטר שטן וכו'
לג, ויבית [קניאין] ואלו
השדות שלו ת"ל בשדה,
כיכול לכל השדה ת"ל בשב
השדה. (דבר) דגמאל בר
ר' יוחנן

קטינא, דהוה סייר גינתיה וא
יחידי הוה, (וקומא) [וקאמר]
[את] שלשת הרועים בירח א

מאימתי פרק ראשון תענית

לְיוֹקָא דְרִישׁ לְקִישׁ. בֵּן אֲחוּתוֹ שֶׁל ר' יוֹחֵן וְלֵאמֹר מִיתָמוּ שֶׁל רִישׁ לְקִישׁ כְּדַמוּכָה לְקַמֵּן: אָמַר. יוֹקָא לֵר' יוֹחֵן מָה עָשָׂר תַּעֲשֶׂר: אֲלֵל יוֹקָא. וְהַכְתִּיב לֹא תִסָּו: שִׁיבֵנו. כְּלוֹמַר שִׁיגְעוּ דְּלוֹרֵאשִׁיט בְּעַלְעִי: אִי הוּא מַעֲיָא לְהַסֵּם. לְהֵאִי קָרָא דְּהִבִּיאוּ אֶת כָּל הַמַּעֲשֶׂר

הוה ידעית ליה ממילא: לר' הושעיא רבך. דלמריה לי משמיה: אולת אדאס סמך דרכו ועל ה' יועץ לבו. כשאדס חוטא מסלף דרכו שבאין שעליו פגעים ועל הס יזעף לבו שכוונס ואומר מפני מה אירע לי פגע זה: ולא רמוס. משה בצוריימא שהחומש הוא יסוד נביאים וכתובים וצורקליש סמך למלוא מן התורה: דל עיניה. רבי יוחנן שהיו עפעפיו ממסכין את עיניו ומנבייין בצמולי דקספא בצבא קמף צ"ל אחרון (קד) שבו קרר לראות חתן

לכם את ארבות ה
ברכה עד בלי די
בר חמא אמר רב
מלומר די א"ל אי
פסוקא לא הוית צ
רבך ותו אשכחיה
לקיש דיתיב ואמר
ועל ה' זועף לבו יתיב
אמר מי איכא מידי

רמיוז באורייטא א"ל
והכתוב ⁵ ויצא לבם
לאמר מה זאת עשה
וחזא ביה אתיא אימיו
תא מקמיה דלא ליע
^a (א"ר) יוחנן ממר בש
רבים ממר בשביל יחי
את אצרו הטוב לת

משמע: ממעורר לכם. לשון רבים:
בצורה של מרים. סלע חצין ממנו
מיים והיא מתגלגל והולך עם ישראל
היה הסלע שבו הכה משה סלע
היה רוצה להחזיל מימיו בצעינלו לפי
שמתה מרים: ^(א) ונסתלקו ענני כבוד.
וענני קריע. וענני עץ ושאר עננים
של ארץ לאינן של כבוד: תורה בזכות שניהן.
שכן תבי"ב ודברתם שניכם אל הסלע
ומימי: כי משמע אינכם לשונות
ואף דלמא אלא דהא. כל מקום שזריך
ללדרוש כי בין לענין דרשה בין

למשמעות המקרא תוכל לשנותו צאחך
מהני ארבע לשונות דלשון כי משמע
צבכולם וכן וכד וצרכ ווארי צכלל
הני ד' הן. והא' דכי גוע אהרן
משתמש צלשון דהא ושמעין מינה
מטעמא דקרא דמה טעם ונחרא לה
מנית שהרי מת אהרן. וריש לקיש
ללא אחי למימר דלא מתרגמין שום
כי צעולם אלא (ו) מהני לשונות אלא
רמב"ם מתרגם (א) דלמא ארי דרשין
משמעותיה כמשמעות דהא. ומאן
דמתרגס וחזיא כל כנישתא דהא
מנית טועה הוא דלס כן ואתחזיא
ומיבעי ליה ויראל כל העדה צמשקל
ויראל ראשי הצדקים וירכו המים ויעלו
מעל משכן קרח : חזרו שניהם צזכות

משפט. מדתכ"ב ואכחיד את שלשת הרועים פשיטא לן דדדיהו משי (שנאמר (במדבר כ) ויצאו בני ישראל כל העדה מדבר אין חדש הראי' משי כ"ב צלמד למדש:) מווספגלי. מאלו מקום: אלוו ל

פ.

תורה אור השלם

1. עֶשֶׂר תַּעֲשֹׂר אֶת כָּל
תְּבוּאוֹת זֶרַע הַיֵּצֵא
הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה
דְּבַרִּים יד כב
2. לֹא תִתְּנוּ אֹתָהּ
לְאֵלֵהֶם כְּאִשֹּׁר נִסְתֵּם
מִפְּדוֹס: דְּבַרִּים ו טו
3. הַיֵּצֵא אֶת כָּל
הַמַּעֲשֹׂשׁ אֶל בֵּית הָאוֹצֵר
וְיָדוּ טָרֵף בְּבִיתִי וּבְחוּצוֹ
כִּי בָזֹאת אֲמַר יי צִאֲוֹת
אֲנִי לֹא אֲפַחֵחַ לָכֵן אֶת
אֲרֻבוֹת הַשָּׁמַיִם יִקְרֹא
לָכֵן בְּרַחֵם עַד בְּלִי דִי:
מְלָאכִי י 1

4. אִרְלֵת אָדָם תִּסְלַף
דָּרְכוּ וְעַל יֵי יִזְעַף לְבוֹ:
משלי יט ג

5. וַיֹּאמֶר אֶל אֲחִיו הוֹשֵׁב
בְּכַסְפִּי וְגַם הִנֵּה
בְּאִמְתַּחְתִּי וַיַּצֵּא לָבָם
וַיַּחְרְדּוּ אִישׁ אֶל אֲחִיו
לֵאמֹר מָה זֹאת עָשָׂה
אֱלֹהִים לָנוּ:

בראשית מב כח
 6. יִפְתָּח י' לך אֶת אוֹצְרוֹ
 הַטּוֹב אֶת הַשְּׂמִימִים לְתֶת
 מִטָּר אוֹרֶךְ בַּעֲתוֹ וּלְכַרֵּךְ
 אֶת כָּל מַעֲשֵׂה יְדֶךָ
 הַלְלוֹת גּוֹיִם רַבִּים וְיִתֶּן
 אֶלָּא תִלְוֶה: דְּבִרְסֵי כח יב
 7. וַיֹּאמֶר י' אֶל מֹשֶׁה
 הֲנִי מִמְסִיר לָכֶם לֶחֶם
 מִן הַשָּׁמַיִם וַיֵּצֵא הָעֶם
 וּלְקַטּוֹ דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ
 לִמְנוּת אֲנֹסְנוּ הַיֵּלֶךְ
 וְהַתּוֹרֵת אֵם אֵל:

שמות טו ד
8. וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּכָל הַיּוֹם מִדְּבָר צִן
בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיֵּשֶׁב
הָעָם בְּקֹדֶשׁ וַתִּתֵּן שָׁם
מִזְבֵּחַ וַתִּקְרָב שָׁם
לֹא הָיָה מִיָּם לַעֲרֹה
וַיִּקְהֲלוּ עַל מִשְׁחָה וְעַל
אֹרֶן: מִדְּבָר צִן כ-ב
9. וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ
עַרְדַּי יֵשֶׁב הַגִּבּוֹר כִּי בָא
יִשְׂרָאֵל בְּדֶרֶךְ הָאֲתָרִים
וַיִּלְחֹם יִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב
מִמּוֹנֵה שָׁרִי:

במדבר כ א
10. וַיֵּרְאוּ כָל הָעֵדָה בִּי
גֹעַ אַהֲרֹן וַיִּכְבּוּ אֶת
אַהֲרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם כֹּל
בֵּית יִשְׂרָאֵל:
במדבר כ כט
11. וַאֲכַחֵד אֶת שְׁלֹשֶׁת
הָרָעִים בִּירַח אֶחָד
וַתִּקְצֹר נַפְשִׁי בָהֶם וְגַם
נַפְשָׁם בַּחֲלָה בִּי:

זכריה יא ח

רבינו גרשום

רבינו גרשום

בדעבד לאבוכך. שנעשה גל
של עצמות. מטר אתי
כשביל תפלת יחיד
[שנאמר], ולברך את
מעשה ידיך, שבשביל יחיד
אתי מטר.

עֶשֶׂר תַּעֲשֶׂה. הִכִּי אֵימָת בְּסִפְרֵי עֶשֶׂר תַּעֲשֶׂה אֶת כָּל תְּבוּאוֹת וְרֶעֶךְ הַיּוֹלֵא הַשְּׂדֵה שָׁנָה שָׁנָה אֵין לִי אֶלֶּא תְבוּאוֹת וְרֶעֶךְ שְׂחִיב בְּמַעֲשֵׂה רַבִּית וּפְרַקְמִטִּיא וְכָל שָׂאֵר רוּחוּסִים מִנִּין ת"ל אֶת כָּל דְּהוּא מְנִי לְמִימַר אֶת תְּבוּאוֹתֶךָ מֵאִי כָּל לְרִבּוֹת רַבִּית וּפְרַקְמִטִּיא

וכל דבר שמרווח בו והכי נמי איכא
 בהגדה ^(ט) היוצא השדה שנה [שנה]
 כלומר אם לא תעשר שדך כהגון
 לא יהיה לך אלא היוצא מן השדה
 כלומר לא יעשה שדך אלא כפי
 מעשרות שהיו קודם לכן שהיינו היוצא
 מן השדה כלומר מה שהיית רגיל
 להוציא למעשר מן השדה ומעשה
 באדם אחד שהיה עשיר והיה לו שדה
 שעשה אלף כור והיה אותו עשיר
 נוטל ק' כורין למעשר ומפיש כל
 שנה ושנה וכן עשה כל ימיו כשחלה
 למות בארץ לא יצא ממנה כל דבר

ממנו יקחו כלל מנחתם לך כעשר כל
שדה וזו שאני מוריש לך עושה כל
שנה ושנה אלף כורין הוזהר שמפרס
ק' כורין כאשר עשיתי ומת אותו
האיש ועמד הן במקומו ועשה השדה
אלף כורין כאשר היה עושה בחיי האב
והפרס ממנה ק' כורין בשנה שניה
נסתכל וראה הן שמעשר היה דבר
גדול ואמר שלא יפריש לשנה אחת
נתמעט השדה ולא עשה כי אם אחת
כורין נטעמו עליו ושמעו תרבוני שכן

מיעט ולא הפריש מעשר צאו כולם
אכלו מלובשים לבנים ושמתים אמר
להם כמדומה לי שאתם שמחים
בנקלתי אמרו לו נאטער עליך כי
גרמת לך כל הרעה הזאת ומפני מה
לא הפרשת מעשר כראוי היטב צא
ולאח כי ממחלה כשצא השדה לידך
היית בעל הבית והקצ"ה כהן שהיה
המעשר חלקו ליתן לעניים ועכשו

שלא הפרעת מחקו לו היה הקצ"ה
בעל הצית ואמרו כהן שאין שדך
עושה (ו) מה שהיה עושה מתחלה
אלף כורין והפרשי לך מאה כורין
והיינו לדכתיב (מגדל) ה' ואיש
קדשיו לו יהיו כלומר (ז) כשאני מפרשי
כהוגן לא יהיה לו אלא הקדשים
כלומר המעשר ועל זה אמרו חכמים
המעבד מעשרותיו לטוב זא שלא
יהיה לו אלא אחד מעשר לדכתיב
(ישעיה ה) חרע חומר יעשה איפה
דהיינו המעשר לאיפה ג' סאין ובחומר

וּבִסְבוֹר נִיתְנָה לָּו
 וְהֵינּוּ דְכֹתִיב ¹⁰ וִירָאוּ
 ז' אָמַר ר' אֲבָהוּ אֶל
 בְּדִרְיָשׁ ר"ל ¹¹ דִּאֲר"ל
 וּנְתָת אִי דְלִמָּא אֵלָא
 בְּחַת מִשָּׁה מִתּ מִשָּׁה
 יֵשׁ (לו) ל' שָׁלִין וּכְן כְּתִיב ¹² כִּי עֲשֵׂתָ
 אֲמַדִּי כִרְס יַעֲשׂוּ בְּת אַחַת וְהִ"ר נִתַּן
 הַאֲפִינְאִ"ל פ"י ¹³ הַיּוֹצֵא מִן הַשְּׂדֵה
 כְּלוֹמֵר וְאֵם לֹא שָׁלִין אַחַת מִפְּרִישׁ
 הַעֲיִשׁוֹר הִיחָה לְאוֹתוֹ הַיּוֹצֵא לְשֵׁדָה
 דְּהֵינּוּ עָשׂוּ הַרְשַׁע כְּלוֹמֵר שִׁקְיָחוּ
 הַעֲוִנִּים כּוֹכְבִּים:

תלמוד

בירה אחד מתו והלא מרים מתה בניסן ואהרן באב
ד שנתבטלו ג' מתנות טובות שנתנו על ידן ונסתלקו
אשכחן פרנסה בשביל יחיד שאני משה " כיון דלרבים
הונא בר מנח ורב שמואל בר אידי ורב חייא מווסתניא
כי נח נפשיה דרבא אתו לקמיה דרב פפא כל אימת
ולא הוה מסתברא להו הוו מרמזי אהרדי חלש דעתיה
אשריה

י. שלא מזינו פרנסים לישראל שלשה כאחד חלל הם: מהם בנין.
ויושב העם בקדש ותמתה שם מרים ותקבר שם^ו (צפרה) אדומה:
די. מראין ומציטין זה לזה דלא סלקא להו שמעתא כרצא:
אקרויה

ורגסו בשביל רבים שנאמר הנני ממטיר לכם לחם מן השמים וגו'. ואקשינן, והא משה רבינו יחד הדבר שהיה [בזכותו], וחזרו בשביל משה רבינו, וכיון שמת נסתלקו הכל, שנאמר ואכחיד לאלוהי, משה ואהרן ומרים, וג' מתנות נתן להם הקב"ה על ידם ואלו הן, מן ובאר ועמוד שמעתייהו הוה מרמזי להדרי, חזונו חלש דעתיה,